

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — redeljska letnja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCOVENE

Izšla vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Speditions in abbonamento postale Postnina plačana v gotovini

Prezzo — Cena L 0.80

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No 859

Il nemico

sottoposto ad intenso fuoco di artiglieria - Nove apparecchi britannici abbattuti

In Quartiere Generale delle Forze Armate comunitarie.

Concentramenti nemici di uomini e di mezzi sono stati sottoposti a intenso fuoco di artiglieria nel settore meridionale del fronte di El Alamein.

In combattimenti aerei nove apparecchi britannici venivano abbattuti dall'aviazione dell'Asse.

Nel Mediterraneo orientale i nostri cacciatori, di scorta a convoglio intercettavano e attaccavano una formazione di quadrimotori avversari incendiandone uno e costringendo gli altri a invertire la rotta.

Aerei inglesi hanno mitragliato la località di Punta Secca (Ragusa), causando un morto e un ferito. Due nostri velivoli non sono ritornati alle basi dalle loro missioni di guerra.

Vojno poročilo št. 859

Sovražnik

Izpostavljen močnemu topniškemu ognju - Devet angleških letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-

javlja: Zbirališča sovražnega moštva in avtomobilov so bila izpostavljena močnemu topniškemu ognju na južnem odseku bojišča pri El Alameinu.

Osnovno letalstvo je v zračnih bojih sestrelilo 9 angleških strojev.

V vzhodnem Sredozemlju so naši letalci, ki so bili v spremstvu ladijske spremiljevalne, prestregli in napadli skupino nasprotnih štirimotorikov, enega zažgali, ostale pa prisilili k umiku.

Angleška letala so obstreljevala kraj Punta Secca (Ragusa); ena oseba je bila mrtva, ena pa ranjena.

Dvoje naših letal se iz vojnih poletov ni vrnilo v oporišča.

Sredozemsko bojišče, 3. oktobra. AS: Posebni dopisnik agencije Stefani poroča, da so skupine italijanskih bombnikov zadnjo noč bombardirale letališča na Malti. Bombe vseh vrst so dosegle svoje cilje. Videti je bilo velike eksplozije.

Tajnik Stranke med borci v Rusiji

Bojišče ob Donu, 3. okt. AS. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Med svojim obiskom pri bojevniki italijanske armade v Rusiji se je tajnik stranke podal na letališče, kjer tabore oddelki italijanskega letalstva, da bi jim sam izročil zavoje z darili iz milanskega vlaka. Spremljali so ga poveljniki italijanske armade v Rusiji general Garibaldi, zvezni tajnik iz Milana ter drugi člani odposlanstva. Ekscelencija Viduioni se je spustil na letališče, kjer ga je pričakal načelnik letalskega poveljstva v Rusiji z

Zvišanje proizvodnje v Nemčiji

Berlin, 3. okt. AS. Za nemški žetveni praznik, ki ga bodo praznovali jutri, 4. oktobra, je propagandni minister dr. Goebbels odredil, da se zastave ne izobesijo. Listi v kratkih poročilih

Vojne podpore v Nemčiji

Berlin, 3. okt. AS: Nemško vrhovno poveljstvo je v soglasju z ravnateljem strankine pisarne izdalo s 1. oktobrom 1942 ukrepe za občutno izboljšanje gospodarskih razmer med veterani, ranjenci in poboljšanje sedanje in pretekle svetovne vojne, kakor tudi vdovam padlih vojakov. Vsem so bile zvišane vojne podpore in za nekatere primere so bile določene posebne dodatne podpore.

Strašna malarija v Indiji

Bangkok, 3. okt. AS. V Indiji je izbruhnila strašna epidemija malarije, kar je posledica dejstva, da so Anglosasi zgubili velike količine kinina na otoku Javi, ki sam dobavlja 27% svetovnega pridelka kinina. Angleški zdravniki in znanstveniki bi bolezen radi omejili, ker bi utegnili imeti velike posledice pri angleških vojnih pripravah na tem področju. Cenijo, da je to leto umrlo zaradi malarije 1.250.000 ljudi.

Praznik žetve v Nemčiji

Berlin, 3. oktobra. AS: V priznanje zaslug, katere so si pridobili poljedelci v vojni in deleža, ki so ga prispevali k bitki za proizvodnjo ter tako omogočili prehrano nemškega ljudstva, je državni tajnik Dacke na narodni praznik žetve izdal odredbo, po kateri bodo najzaslužnejši kmetje odlikovani s posebnimi častnimi odlikovanji. Po tej odredbi bodo v bodoče vsako leto na praznik žetve dobili kmetje, ki so se izkazali med letom, posebna častna odlikovanja kot znak hvalečnosti vsega naroda.

Nemški ranjenci v Sofiji

Sofija, 3. okt. AS. Včeraj popoldne je pripeljal v Sofijo 200 nemških ranjencev iz vzhodnega bojišča. Nekaj časa se bodo zdravili v Bolgariji kot gostje bolgarske vlade.

Seja ministrskega odbora za preskrbo in cene

Pod Ducejevim predsedstvom je medministrski odbor določil povečanje nagrad za pridelovalce žita in sprejel druge važne sklepe

Rim, 3. oktobra. AS. Medministrski odbor za vzporeditev, preskrbo, razdelitev in cene se je pod Ducejevim predsedstvom sešel v Beneški palači dne 30. septembra in dne 2. oktobra. Navzoči so bili: minister za finance, za kmetijstvo, za promet, za korporacije, za zamenjavo in valute, državni tajniki za notranje zadeve, za vojno izdelavo, Pascolato in Amicucci, načelnik nadzorstva za obrambo prihrankov in kredita, nadzornik stranke, predsedniki fašistovskih zvez delodajalcev, kmetijskih in trgovskih delavcev. Povabljeni so bili na sejo tudi general Chierici, glavni poveljnik državne gozdne milice, nar. sv. Miniati, podpredsednik korporacije za les ter senator Boccardo.

Odbor je sklepal o naslednjih zadevah:

Nagrade za pridelavo žita. Ker se bliža čas za setev, je odbor izrekel prepričanje, da bodo italijanski kmetje ubogali Ducejevo geslo: Vsaka gruda naj bo obdelana! in da bodo z vztrajno voljo premagali neizogibne težave vojnega časa ter posevek in pridelek pšenice ter drugih žit v skladu z določili načrta za kmetijstvo povečali do skrajnosti. Prizadeletni zastopniki so izjavili, da bi bilo primerno, če bi nagrade za pridelavo žita v celoti podeljevali tedaj, ko se žito odda. Odbor je na predlog ministrstva za kmetijstvo sklenil ta predlog sprejeti. Da bi povečal pridelek pšenice, temeljne hrane za italijansko ljudstvo, je sklenil dosedanje vsoto, določeno za nagrade, ki je znašala 1.850.000.000 lir, zaokrožiti na dve milijardi lir. Nagrade bodo razdeljene ob izročitvi pšenice, pridelane v letu 1942-43. Vrh tega je bilo določeno 150.000.000 lir posebnih nagrad za pšenico, pridelano v južni Italiji in na otokih.

Kovinska industrija. Odbor je potem poslušal obsežno poročilo senatorja Arturja Boccarda, predsednika državne zveze kovinskih industrij, o položaju italijanske železne industrije. Odbor je ugotovil, da ta panoga, ki je bistvenega pomena za življenje in obrambo naroda, krije vso potrebo v železnih izdelkih za vojne namene ter za neobhodne civilne potrebe, potem ko je premagala težave, povzročene po vojnem položaju in vedno bolj napredoval v avtarkiji.

Odbor je poudaril tudi, da se italijanska železna industrija drži pri svojih trgovskih izdelkih cen, določenih junija 1940. To dela industrija, ki je pod nadzorstvom države, in zasebna industrija. Sklenila je, da bo te cene tudi ohranila, država pa naj še naprej olajšuje nekatera bremena ob tistih izdelovalnih prilikah, ko je to neobhodno potrebno.

Drva in ogelje. Odbor je nato poslušal poročilo poveljnika gozdne milice o delovnem načrtu za

ureditev pridobivanja, razdeljevanja in cen drvam ter oglju. Odbor je poročilo odobril ter potrdil poprejšnja navodila glede tega. Navodila naj spravijo v sklad pridelave, porabe ter ostale cene za te predmete najhujše porabe.

Tipizirani izdelki. Odbor je vzel na znanje, da se delo za tipizacijo ter ureditev izdelave in prodaje tipiziranih izdelkov širi ter izpopolnjuje v vsem krogu, ki sega od surovin pa do končnih izdelkov in do njihove razdelitve za porabo. Še enkrat je poudaril, da mora razvoj izdelave tipiziranih predmetov dajati poročila za redno pre-

skrbo prebivalstva glede njegovih domačih in delovnih potreb, to pa po stalnih in pravičnih cenah. O omejitvi civilne porabe, kar je posledica vojnih zahtev, so sklenili, naj podtajništvo zdaj pa zdaj poroča odboru.

O raznih vprašanjih, ki so bila na sporedu, so govorili ministri: Pareschi, Ricci, Riccardi, Di Revel, podtajnika Pascolato in Amicucci, tajnik odbora Venturi, senator Boccardo, nar. s. Frattari in Bignardi, poveljnik državne gozdne milice ter prof. Balella.

Prihodnja seja bo 19. oktobra ob 17.

Velika zmaga na severu

Nemške sile so južno od Ladoškega jezera uničile 7 sovjetskih divizij, zajele 12.370 ujetnikov ter zaplenile mnogo orožja V Kavkazu in Stalingradu se boji nadaljujejo

Hitlerjev glavni stan, 3. oktobra: Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na Kavkazu so se v tridih bojih nadaljevali napadi na sovražne gorske postojanke.

Napad na severni del Stalingrada je poročil dosegel za včeraj določene cilje. Južno in severno od mesta so po težkih bojih propadli razbremenilni napadi. Pri tem je bilo uničenih 41 sovjetskih tankov.

Nemške in romunske letalske sile so napadle sovražni preskrbovalni promet tudi na železnicah ob Kaspiškem morju in na spodnji Volgi.

Na donskem bojišču so italijanska četa odbile več poskusov vdreti preko reke.

Pri Rževu je bilo pri lastnih napadih ter pri obrambi pred sovražnimi protinapadi prijeto več sto ujetnikov, zaplenjenih ali uničenih pa je bilo 26 tankov, 44 topov in nešteto težkega in lahkega orožja. Sovražnik je imel visoke krvave izgube.

Uničujoči letalski napadi so bili izvedeni na proge in na izkrcujoče se sovjetske čete jugovzhodno od Ilmenskega jezera.

Bitka, ki je divjala južno od Ladoškega jezera, se je končala s popolnim uspehom. Kopenske sile so v vzhlednem sodelovanju z letalskimi silami po tridih bojih uničile obkoljene sovražne sile, ki so imele sedem divizij, zajele 12.370 ujetnikov ter zaplenile ali uničile 244 tankov, 307 topov, 491 metalcev granat, 843 strojne, kakor tudi mnogoštevilno drugo vojno gradivo. Sovražnik je imel nad 28.000 mrtvih. Števila ranjenecv ni mogoče preceniti.

Pri sunku proti angleški Rokavski obali so hitri čolni v noči na 2. oktober navzlic močni obrambi rušilec potopili 2500 tonsko trgovsko in eno stražno ladjo. Neki drugi parnik je bil poškodovan.

Tudi v noči na 3. oktober je prišlo pred nizozemsko obalo do pomorske bitke med nemškimi spremljevalnimi enotami in angleškimi hitrimi čolni, ki so bili odbiti z učinkovitimi topniškimi ognjem.

Po posameznih neučinkovitih dnevnih nadlegovalnih napadih so angleški bombniki preteklo noč napadli zahodno nemško področje. Prebivalstvo je imelo izgube. V stanovanjskih četrtih večih mest, zlasti v Krefeldu je nastala stvarna škoda in škoda na poslopih. Pet napadajočih letal je bilo sestreljenih. Nadaljnjih sedem letal je zgubil sovražnik pri dnevnih napadih na zasedeno zahodno področje.

Nemška lahka bojna letala so izvedla včeraj nizke napade na vojaško važne cilje na južni angleški obali.

Železna toča v Stalingradu

Trieste, 3. okt. Pod naslovom »Bitka je dosegla višeko« objavlja »Il Piccolo« zanimive podrobnosti o bitki za Stalingrad. Tako pravi med drugim: Dopisnik »Rdeče zvezde« pravi, da je treba upoštevati dejstvo, da so Nemci zbrali v Stalingradu 30 divizij, 2000 tankov in nad 1000 letal; toda brez ozira na to — zaključuje dopisnik — se bomo upirali,

Zamotan položaj na Kitajskem

Tokio, 3. oktobra. AS: List »Asahi« piše, da ima severozahodna Kitajska velikanske province s površino 3.800.000 km² ter okoli 40 milijonov prebivalcev. List pravi, da je pokrajina bogata in ima veliko naravnih in poljedelskih zakladov (premog, les, žito, riž, bombaž, drage kovine), vendar pa je tako oddaljena, da je ni mogoče pametno izkoriščati. V Kansu so na primer petrolejski vrelci, pa dajejo le malo namere zaradi pomanjkanja industrijskih naprav. Zaradi vsega tega se za to velikansko pokrajino bore v glavnem tri politične sile: Cungking, muslimani in komunisti. Cungkingški vpliv se naslanja na lanhu v provinci Kansu, od koder obvladuje cestno omrežje, ki veže Cungking s severozahodno in severovzhodno pokrajino, muslimani imajo svoje oporišče v provinci Ningsia, Kansu in Gingsi, komunistični vpliv pa je v nekaterih krajih v provincah Sensi, Kansu, Ningsia in Sikiang. Komunisti bi radi preprečili združitve med Cungkingom in muslimani, imajo zvezo s Sovjeti in od tod izvira njihova vplivna moč. Poleg teh sil, ki so v

stalnem sporu, je v severni Kitajski močno neodvisnostno gibanje, ki onemogoča vsak centralistični nastop Cungkinga. Jugozahodna Kitajska je bila doslej važna zaradi zveze z morjem, toda po zasedbi Indokine in Birme je popolnoma odrezana. Edina možna zveza z jugovzhodnimi provincami je samo po zraku z Assamom ter po nekaterih karavanskih poteh preko Assamskih višin, ki pa se jih pozimi ni mogoče posluževati. Cungking je v začetku vojne v Aziji videl, da je položaj zani vedno neznosnejši. Po poti, ki naj bi preko severozahoda omogočala dobave iz Sovjetske Rusije, je pred vojno med Nemčijo in Rusijo na podlagi kitajsko-ruskih trgovskih sporazumov prihajalo na Kitajsko mesečno okoli ene milijarde ton blaga. Od junija 1941 pa je to število padlo na 60 ton mesečno. List zaključuje: Če tudi bi se Cungkingova vlada sporazumela z muslimani, kriza ne bo premagana, ker vlada vedno večje nasprotstvo med Cungkingom in kitajskimi komunističnimi silami.

naj velja, kar velja; položaj je tako slab, da se slabšega sploh ni mogoče bati. Nič manj pesimističen ni moskovski dopisnik lista »United Press«, ki pravi dobesedno: »Moskovski tisk pravi v svojih zadnjih poročilih, da se je nemški pritisk v četrtlet znatno pomnožil in da so najhujši boji v severnem delu ne samo zato, ker so tam velike tovarne, marveč ker istočasno obvladuje del Volge, preko katere je zadnje dni prišlo precej ruskih sil preko reke. Isti dopisnik pravi v nekem prejšnjem dopisu: Prihod nemških okrepitev je na novih odsekih omogočil sovražniku številčno premoč. V severozahodnih predmetjih so Nemci napredovali za 200 do 300 metrov. Na tešen 1500 metrov dolgem odseku je padlo najmanj 3000 topovskih granat, nadaljnjih 3000 izstrelkov pa je padlo iz mozarjev pred napadi nemških tankov in pehote v spremstvu letalstva. Pod strašno točo železa so se Rusi morali umakniti.

Rommel dobil maršalsko palico

Berlin, 3. okt. AS. »Angriff« javlja, da je Hitler sprejel poveljnika nemške oklepne armade v Afriki maršala Rommela. Pri tej priliki mu je Hitler izročil odlok o imenovanju za maršala in maršalsko palico. Izrekel mu je tudi v imenu nemškega naroda svojo zahvalo za vse zasluge.

Pogovori s slovenskim ljudstvom

Priroda ljudstva

Casnikar g. Alessandro Nicotera je imel snovi po radiu Ljubljana naslednje predavanje:

Z vsem, kar pripovedujemo, obravnavajoč pe-reča vprašanja, ne želimo, da bi si kdo mislil, da ne upoštevamo duhovnih kakovosti in zaslug slovenskega ljudstva. Prav nasprotno moramo zarditi, da so Italijani ob svojem prihodu v to pokrajino imeli najboljše namen, čeprav so prišli z objavo vojne in z orožjem v roki ter so v začetku opazali samo izvrstne prirodne darove prebivalstva, ki so bili zlasti očividni onim opazovalcem, ki so se prišli seznaniti z novo osvojeno deželo. Pripominjamo tudi, da so italijanski listi in revije na dolgo in na široko z veliko naklonjenostjo pisale o žegah in navadah, o gostoljubju, o značaju prebivalcev in je celo celo turistična revija pripravila publikacijo z lepimi fotografijami slikami in predstavila Ljubljano kot »nov biser Italije«. V teh ocenah, kakor vidite, je bil lep del iskrenosti in vljudnosti.

Kak divji mislec, zatopljen v svoje grozovite ideje, ki vedno proučuje svet s kalnimi očmi izza kavarniške mize, bo brez dvoma prepričan, da Italijani s svojimi pritožbami zasledujejo kak skrivnen machiavelističen načrt. Bila je pomlad in dežela je imela krotak, očarljiv videz. Ljubki izprehodi v parkih in krepki koraki vojakov po lepih poljanah in brstehih gozdovih so dajali najboljše sliko o resni, delavni in dobri naravi ljudstva. V ostalem smo često opazovali ukaženost in umetniško naklonjenost širokih družabnih plasti, ko smo ugotavljali silno udeležbo na raznih prireditvah in kadar smo videli, kako pred kipi in razstavami stoje skupine kmetov ali mladeničev ter z zanimanjem in pozornostjo opazujejo umetnine, kakor bi jih hoteli v notranjosti doživeti.

Zato ni res nikakršno čudo, ako so ta opažanja o prirodni nagnjenju ljudstva prvotno izmenadala namo dovzetnost, ki je usmerjena, da se rada pomudi pri duhovnih stvarih.

Umetniški čut bomo postavili kot merilo za ljudstvo. V resnici, nobeno očitovanje človeškega duha ne kaže toliko najvišje sinteze ravnotežja in notranjih odnosov, kakor je to v umetnosti in pri mojstrovinah najvišjih kakovosti. Glasba, slikarstvo, kiparstvo in slovstvo so v teku vekov odgrinjale te najvišje cilje, ki so jih odkrili zapadni narodi, tako da ta oznaka služi za točno ločitev zapada od vzhoda, kjer so v premoči izbruhli mišlike in fanatizma.

Zato cenimo umetniško in kulturno nagnenje vsakega naroda, ker se nam zdi, da predstavlja v sebi nezavedno iskanje prave mere in ravnotežja na polju duha.

Kjer vidite, da tendenca kvari stroge zakone estetike, tam so v duhu gotove okvare, ki jih je treba popraviti. Ako to prenesemo na politična tla, smisel za razmerje lahko odločuje o sreči naroda, kakor v nasprotnem primeru lahko izzove nepopravljivo nesrečo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kaj je z življenjem na sosednih premičnicah

Deset planetov zvezd premičnic hodi svoja pota okrog sonca. Zadnji premičnici, Plutona, so odkrili šele leta 1930. Na podoben način kakor predzadnji pred sto leti — Neptuna. Oba so namreč pokazali računi, potem šele jih je odkrilo zvezdogledevo oko. V sončni družini, ki premore kar deset otrok, poznamo sedveda dobrega le Zemljo. Iz življenja na njej sklepamo, da bi morda tudi kje drugje lahko pričakovali kaj podobnega. Saj je nazadnje čudno, da bi prav zemlja imela tako izreden položaj v sončni družini.

Luna je mrtev svet

Čeprav nas ločijo, razen od lune, od vseh drugih premičnic milijoni in milijoni kilometrov, je vendarle sodobna znanost tudi s teh oddaljenih svetov ugotovila marsikaj, tako da nam prav lahko odgovarja na vprašanje o življenju na naših sosedah. Najlažje nam odgovori veda za luno. Če jo opazujemo samo s prostim očesom, napravljamo na nas že dokaj hladen vtis. Njena luč ni topla. Ko je v sčipu, pa nam kaže svoj, človek bi skoraj dejal, zaledeneli obraz. To ni nazadnje nič čudnega. Luna ne oddaja zračno toplotne energije. Fizika nam pove, zakaj. Zrak sestoji iz silno majhnih delcev — molekul, posameznih plinov, ki seveda ne migujejo. Povprečna hitrost zračnih molekul znaša 2 km na sekundo. Morda se bo kdo vprašal, zakaj te hitrosti mi ne opazimo. Saj jo! Zračne molekule se namreč zaletavajo deloma druga v drugo, deloma beže tako daleč v dani smeri, dokler ne trčijo vendarle v molekulo. Tam se odbijejo in beže v drugo smeri naprej. Hitrost križem vprek hitrejših molekul občutimo kot zračni pritisk.

Vzemimo torej, da bi imela zračna molekula, odnosno molekula enega od plinov, ki sestavljajo zrak, srečo, da bi se zaletela naravnost napvpi in med potjo ne zadela ob nobeno drugo molekulo. Ali bi morda prišla iz območja zemlje? Ne, zakaj molekula, ki bi hotela zbežati iz težnostnega območja zemlje, bi morala imeti hitrost nekaj na 11 km na sekundo. Na svojem begu od zemlje bi molekula prišla sicer zelo visoko, a bi med potjo ves čas izgubljala svojo hitrost in na koncu bi padla nazaj na zemljo, podobno kakor se zgodi v malem s kamnom, ki ga vržemo kvisku. Težnostna sila zemlje drži torej zračno morje na zemlji. — Na luni je bilo svoj čas tudi zračno morje. Ker je pa težnostna sila lune šestkrat manjša od zemljine, je na luni za plinske molekule zadoščala še hitrost 24 km na sekundo, da so se za vedno odtrgale iz luninega težnostnega območja. To se je zgodilo že zdavnaj in zato luna nima več zraka. Kjer pa ni zraka, ni vode in ni mogoče življenje. Luna je in ostane popolnoma mrtev svet.

V kakšnih razmerah je možno življenje?

Znanost je sicer ugotovila, da so nekatere klice, ki prenesejo tudi mrz 272 stopinj pod ničlo. Tak mrz namreč vlada v vesemirskem prostoru. Dalje se našli alge, ki zdrže v vodi, ki skoraj vre. Toda, kakršna koli višja in bolj razvita živa bitja pa takih nasprotij v toplotnih razmerah ne prenesejo. Najbolj ugodna je za razvito življenje zemlja, ki ima povprečno letno temperaturo od 8 do 9 stopinj Celzija. Zračno morje, ki odeva zemljo, je v resnici prava odeja. Sončna toplota se ohranja v zraku in tako izravnava toplotne razlike.

Na oddaljenih premičnicah ni življenja

Če pogledamo druge premičnice, vidimo, da je skupina nepremirno bolj oddaljenih deležna komaj drobca tiste sončne toplote, kot jo prejema zemlja. Med te spadajo Jupiter, Saturn, Uran, Neptun in Pluton. Od teh je soncu še najbližji Jupiter, kljub temu pa zaradi velike oddaljenosti od sonca dosega povprečna temperatura na njem le 10 stopinj Celzija pod ničlo. Na tem planetu je torej stalno dvakrat tako mrz kakor v februarju v najbolj mrzlem kraju na svetu — v Verhojanskju v Sibiriji. Pri Jupiteru si torej skoraj ne moremo misliti možnosti kakršnega koli življenja. Za vse druge od Jupitera še bolj oddaljene premičnice pa je razumljivo samo po sebi, da so mrtev svetov v večnem mrazu.

Mars — sosed zemlje

Se največ bi si mogli obetati od obeh sosed zemlje. Mars je nekoliko več oddaljen od sonca kakor zemlja, Venera, ki jo na nebu poznamo sedaj kot zvezdo danico, sedaj kot zvezdo večernico, pa je soncu nekoliko bližja.

Svoj čas je celo znanost pričakovala od Marsa vseh mogočih presenečenj. Zvezdoglede so odkrili na njem nekatere prekope. Prav tako so videli, da se na njem odevata severni in južni tečaj z belo odejo, kar so smatrali za led, ki ga tudi zemlja premore na tečajih v ogromnih množinah. Kasneje so se boljši daljnogledi pokazali, da s prekopi na Marsu ni nič, sicer bi pa tudi bili neverjetno široki. Ugotovili so, da ima Mars izredno redko ozračje, ki ni sposobno, da bi zadrževalo od sonca izžarjeno toploto. Tako so končno mogli izračunati, da je na Marsu na soncu temperatura najbrž nekaj stopinj nad ničlo, da pa ponoči zato redno pade 40 do 50 stopinj pod ničlo. Z redkim zrakom združeno pomanjkanje vode in hude toplotne spremembe vsako Marsovo noč življenju, ki bi bilo podobno našemu, gotovo niso naklonjene. Ni pa izključeno da je na Marsu kakršno koli preprosto življenje, ki mu pa seveda ni z rožicami poslano. Zadnje raziskave so dalje odkrile, da so snežne čepice na tečajih Marsa iz prav posebnih snovi. Niso namreč iz vode, marveč iz zmrznjenega zraka, ki ga na zemlji izdelujejo le z velikimi težavami z velikimi hladilnimi stroji, s katerimi dosega tudi do 200 in še več stopinj pod ničlo.

Večernica ali Danica

Drugi najbližji sosed je Venera. Ta ima po vseh dosedanjih dognanjih še največ možnosti za razvoj življenja. Kakor nalašč pa se je zakrila v oblak, ki jo človeškemu očem vedno zakriva. Ugotovili so, da v njenem ozračju ni toliko vodne pare, kakor prahu. Prav zato njene površine nikdar ni mogoče videti in zato tudi ni mogoče ugotoviti, kako se Venera vrti okrog svoje osi. Nekateri zvezdosloci menijo, da Venera gleda ves čas z isto polovico proti soncu. To zagovarja tudi italijanski astronom Schiaparelli, drugi pa so menja, da je dan na Veneri dolg 8 do 10 naših. Zaradi počasnega vrtenja morajo nujno nastopati večje toplotne razlike med dnevom in nočjo in prav zaradi tega bi bilo podnebje mnogo bolj neprijetno. Čez dan bi vročina močno naraščala, čez noč pa bi se ozračje mnogo bolj ohladilo. Kljub temu pa je gotovo, da bi še najlažje bilo življenje, če izvezemo zemljo, na Veneri.

Kaj čaka zemljo

Soncu najbližja premičnica je končno Merkur, ki dobiva od sonca sedemkrat toliko toplote kakor zemlja. Poleg tega gleda z isto stranjo ves čas proti soncu. Na njem vlada na prisojni strani neznanska vročina, na osončni strani pa večji mrz. Če primerjamo najbližji sosed z zemljo samo, lahko rečemo, da je Mars deloma slika zemlje, kakršna bo morda

Krompir — in jedi iz njega

Ze spet krompir! Kadar tako vzdihuje sin ali hčerka, celo mož pri kosilu, potem si tudi ti, draga gospodinja, temu malo kriva. Krompir se lahko pri vsaki jedi servira, saj je izredno važno redilno sredstvo za človeško telo. Toda naj se uporabljata in pripravljata na različen način. Najboljši in najbolj zdrav način priprave je, da ga spečemo v pari, kajti pri tem ne izgubi krompir vitaminov A, B in C. Kuhanje in celo večkratno precejevanje krompirja škoduje temeljnim hranilom, ki so neobhodno potrebna za razvoj telesa. Posebno pa se naj izogibamo strganju surovega krompirja, ker takoj pod tanko skorjo se najboljše redilne snovi, ki vsebujejo svitaminec. Pa tudi ogljikov kisik, ki ga rabi človek brezpogojno za svoj življenjski obstanek, mu gre v izgubo. Razen te enostavne in hitre uporabe, je še nešteto drugih možnosti, da pride krompirjeva vrednost v poštev. Za juho kot glavno jed, za jed po kosilu, da celo kot torta. Napravi se lahko celotno kosilo iz krompirja in ne bo jed še tako razvajenim tako imenovanim sladkonedemcem dolgočasna in se ne bo zoperstavila želodcu.

Preden prinesemo malo izbire teh jedi, moramo se na kratko opisati, kako s krompirjem ravnati in kako ga hraniti. Mrz ali vročina škodujeta krompirju. Shraniti ga torej v prostoru — najbolje v kleti — kjer je hladen in svež zrak, ampak ne pod +2 do +8 stopinj Celzija. Zbog postavitve na volto, na opeko ali na lesene droge, to je najbolj praktično. Vendar moraš krompir večkrat pregledati in prebrati. Tudi zmrznjen krompir, poznaš ga po sladkem okusu, izgubi redilno vrednost, zato mora gospodinja posebno paziti, da ga obvaruje mraza. Toplota pa zopet povzroči, da krompir požene in isto tako izgubi redilno vrednost. Tudi pred trohno, oziroma gnilobo ga moraš obvarovati, ki ga predvsem takrat napade, če je klet izredno mo-

Slekel sem si premočno suknjo in jo vrnil na tla. Potem sem se dotipal do zofe. Prižgal sem vžigalico. Pa me je obšla neznanska, neizreklija groza. Kriknil sem, se opotekel in nezavesten odšel iz sobe...

V sobi svojega prijatelja sem bil zagledal isto kot pri sebi: Krsto! Le da je bila ta krsta še enkrat večja, in zaradi rjavega suknja, ki je bila z njim pokrita, je bila videti še posebno strahotna. Nič več nisem mogel zdavljati o tem, da je bila to optična prevara. Saj vendar ne more biti v vsaki sobi kak krsto! To je bil pač privid...

Glava bi se mi skoraj razpočila, kolena so mi klecala. Lilo je v potokih, burja je rezala do kosti, jaz pa nisem imel ne suknje ne kučme. Mrzel pot mi je curkoma lil po obrazu, čeprav sem bil trdno prepričan, da je bila vse skupaj le domišljija. K sreči sem se spomnil, da stanuje v bližini moj dobri prijatelj, zdravnik, ki je bil tudi z menoj na večerni seji. Brž sem pohitel k njemu...

A tu je bilo mojim živcem usojeno, da so morali prestat še nove muke. Ze ko sem hotel po stopnicah v peto nadstropje navzgor, sem slišal krik in vik. Zgoraj je nekdo tekal sem in tja. Slišal sem, kako je škrtkljal. Vrata so lupatela. Nenadoma se je razleglo presunljivo kričanje: „Na pomoč, na pomoč!“

Koj nato mi je od zgoraj pritekala temna postava v kožuho naproti. „Lovro! sem zavpil, ko sem spoznal svojega prijatelja. „Ali si ti?“

Lovro je obstal poleg mene in se je krčevito oklenil moje roke. Ves je bil prepaden, težko je dihal in je trepetal. Oči so mu divje begale okoli, v prsih mu je hropelo.

„Ali si ti, Ivan? Je vprašal zamolklo. „Bled si ko mrlji. Ali si mogoče tudi ti samo privid? Moj Bog, tako si strašen!“

„Pa kaj ti je? Saj imaš ves izmaljen obraz!“ „Oh, je dejal, „pusti, da se malo oddahnem. Veel sem, da te vidim, če si to res ti in ne kaka optična prevara. Tak sem ves — joj. Ali veš, kaj sem dobil v sobi, ko sem prišel domov, ali veš? Krsto!“

Križanka št. 55

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20				21					22				23					
24				25				26				27						
28		29						30				31					32	
33	34				35						36					37		
38					39					40						41		
42				43					44					45				

Vodoravno: 1. naslov Trdinove bajke, 6. pletenina, tkanina, 11. stara mera za tekočino, 16. starorimski bog ljubezni, 20. obzirnost, upoštevanje, 21. italijansko moško ime, 22. hrvaška skupščina, 23. člen, skrajšano žensko ime, 24. nogometni izraz, 25. močno črno vino, 26. reditelj, gojitelj, 27. prebivalec neke dolenske vasi, 28. samostansko poslopje s cerkvijo, 30. umeten človek, 31. vrsta poljskih pridelkov, 33. žensko krstno ime, 35. roman Arčibauševa, 36. gorenjska postaja, 37. kal, bilka, 38. prav tako, 39. evropski prebivalec, 40. staro ime za Ljubljano, 41. kraj pri Poljčanah, 42. jezero v Abesiniji, 43. del pluga, 44. starogrška boginja, 45. bedak, tepec.

Navpično: 1. igra z žogo, 2. starogrški basničar, 3. narečna beseda za tilnik, 4. Can-karjeva pesniška zbirka, 5. del Rima, 6. kraj med Ljubljano in Celjem, 7. trebušna bolezen, 8. jarem, 9. mesto v Rusiji, 10. majhna oseba, 11. vojaško orožje, 12. obljuba, 13. bivši poljski politik, 14. severnoameriška država, 15. prebivalec Lužic, 16. gorovje v Alpah v Lombardiji,

17. žensko krstno ime, 18. poglavar družine, 19. človek, ki nerodno drsa z nogami, 20. nekdanji prebivalec Balkanskega polotoka, 30. del telesa, 31. moško krstno ime, 32. puhloglavec, ničvred-než, 34. glavni števnik, 35. svetopisemska oseba, 36. mesto v brescianski pokrajini, 37. prebivalec južne Afrike.

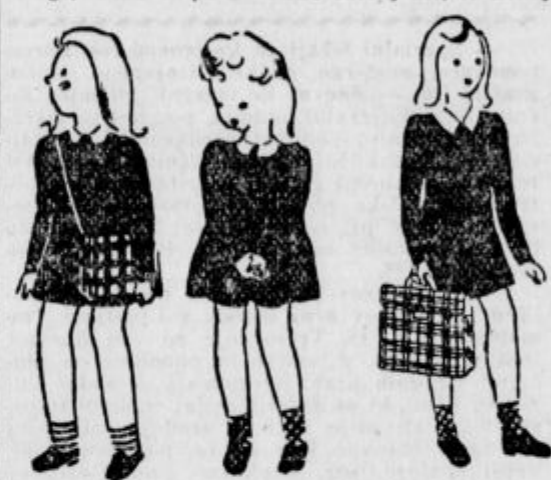
Rešitev križanke št. 54

Vodoravno: 1. Osaka, 6. zapad, 11. sveča, 16. mak, 19. P. 20. deva, 21. pepel, 22. otava, 23. redar, 24. ime, 25. Numid, 26. Elija, 27. Radeče, 28. Sevilla, 30. olika, 31. Robinet, 33. elizij, 35. abuna, 36. vadij, 37. Edo, 38. junij, 39. Ahaja, 40. licej, 41. Amik, 42. Abo, 43. Jan, 44. oda, 45. ročaj, 46. anali.

Navpično: 1. Odisėja, 2. seme, 3. ave, 4. Kanizij, 5. Apulija, 6. zemljan, 7. Apia, 8. ped, 9. aleluja, 10. Dolinar, 11. stikalo, 12. vaia, 13. Eva, 14. čarodej, 15. Arabija, 16. Medijan, 17. Aden, 18. Kač, 19. Pretoki, 29. vino, 30. obad, 31. raca, 32. edil, 34. lub, 35. Ako, 36. Vič, 37. Ema.

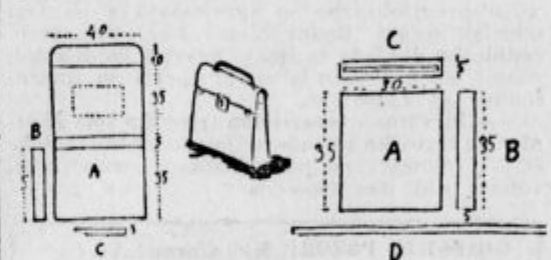
Solska torbica

Zakaj ne napravite doma šolske torbice za svoje otroke? Lahko jo naredite iz platna, konoplje ali barhanta. Šolska torbica je vendar nekaj, kar otrok zares potrebuje in kar je zdaj drago, doma te pa ne stane skoraj nič, le nekaj

časa, pa dobre volje. Po pričujočih risbah spoznaš, da za šolsko torbico zares ni treba posebne brihlosti.

Za prvi vzorec torbice potrebuješ 50 cm tistega blaga. Urežana je kar secloma, le dve progi sta dodani. Le malo izurjenosti v šivanju, pa bo torbica lična in močna.

Za drugi vzorec potrebuješ približno 40 cm blaga. Urežeš po pričujočem kroju. Torbica se da obesiti čez rame. Primerna je za prva šolska leta. Lahko jo okrašaš z okrasnimi vbodi z nitko žive barve. — Torbica je seveda podložena s kartonom in še s kakim tankim blagom, ki ga imaš brez dvoma doma med odpadki. Poskusite!

Paradižnikova in krompirjeva omaka:

Pripravi se istotako, vendar vzameš malo več paradižnikov in jih najprej s čebulo prepražiš.

„Kaj?“ sem se zgrozil. „Da, krsto, pravo mrtvaško krsto!“ je dejal zdravnik in se susedel na stopnico. „Nisem strahopetec, toda sam vrag bi se prestrašil, če bi prišel ponoči domov pa bi v temi butnil v mrtvaško krsto!“

Zmedeno in jecljaje sem začel praviti o krestah, ki sem jih bil sam videl.

Razprtih oči in odprtih ust sva buljila drug v drugega. Potem sva začela drug drugega ščipati, da bi se prepričala, da se nama ne blede.

Ko sva že celo uro sedela na mrzem stopnišču in sva premlela vse tozadevne misli in ugovore, sva sklenila, da se morava strahu iznebiti, poklicati hišnika in iti v zdravniškovo sobo. Tako sva tudi storila. Vstopili smo, prižgali svečo in smo zares zagledali veliko črno krsto z zlatimi resami.

„Zdaj bomo pa videli,“ je dejal zdravnik ves bled in tresoč se, „ali je ta krsta prazna — ali pa ima kakega prebivalca.“

Po dolgem, jako razumljivem oklevanju se je prijatelj sklonil in je — šklepetajoč z zobmi — dvignil pokrov krste.

„Pogledali smo v krsto in — krsta je bila prazna.“

Mrlji ni bilo v njej. Namesto njega smo našli pismo te-le vsebine:

„Dragi moj Lovro! Znano ti je, da so premoženjske razmere mojega tasta obupne. Do vrata tiči v dolgovi. Jutri pride biriš in to bo uničilo njegovo in mojo družino. Na svojem včeršnjem družinskem sestanku smo sklenili, da bomo poskrili vse dragocene in kolikšaj vredne predmete. Ker tvorijo vse premoženje mojega tasta — krste (saj veš, da je on najboljši trgovec s krestami v tem mestu), smo dejali, da bomo boljše kreste kam podtaknili. Pomagaj mi in reši nam premoženje! V tem upanju ti pošiljam krsto in te prosim, da jo imaš tako dolgo spravljeno, dokler ne pošljem pojo. Brez pomoči svojih znancev in prijateljev bi morali vse izgubiti. Upam, da mi ne odkloniš te prošnje, zlasti še, ker krsta ne bo delj pri tebi ko teden dni. Vsem, ki mislim o njih, da so moji res-

nični prijatelji, sem poslal po eno krsto in zaupam v vašo dobroto. Tvoj prijatelj Mrvar.“

Po tem doživljanju sem bil tri mesece v zdravilišču za živce. A naš prijatelj, zet tovarnarja s krestami, ei je rešil svoje premoženje. Zdaj ima grobeni zavod in trguje z nagrobniki. Njegova trgovina mu ne uspeva prav dobro, in kadar koli pridem zvečer domov, se bojim, da ne bi poleg svoje postelje zagledal kakega nagrobnega spomenika ali celo mrtvaškega odra.

Kako najbolj preprosto shranimo sladko papriko za zimo

Izberi sveže, zdrave paprike srednje velikosti ter jih očisti semen. Daj nato v vsako izdobljeno papriko po eno kavino žličko soli in naj tako stoji v posodi nekaj ur (najbolje čez noč). Polagaj nato drugo v drugo, po dve ali tri paprike skupaj in jih zloži v prsten lonec ali lesen čebriček. Ko je posoda napolnjena, pritisi paprike z deseticami in obeži še s kamnom. Paprike s soljo bodo same dale toliko tekočine, da bodo vse pogreznjene v njej. Čez nekaj dni se bodo toliko uedele, da lahko dodaš zopet nove paprike. Delaj to toliko časa, da ti bo lonec poln. Zaveži s krpo in shrani na zračnem prostoru.

Pred uporabo namoči paprike za nekaj ur v vodi, najbolje čez noč. Taka paprika je uporabna za vsako vrsto hrane, n. pr. riž, djuvec, nadevano papriko itd.

Trije izreki

Tvoja volja — tvoja nebesa — in večkrat pekel tvoje bližnjega.

Pomanjkanje logike je modrost žensk.

Red je polovica življenja — namreč tista polovica, ki je za to tu, da popravlja nered druge polovice.

SPORT

Poglejmo na Dansko!

Pred tekmo med Švedi in Danci

Cvetoča telesna kultura v preteklem stoletju — O telovadni knjigi, ki so jo brali po vsem svetu

Danes popoldne se bo sestalo dvoje nogometnih enajstoric dveh malih severnih narodov Švedov in Dancov. Sta to mala naroda po številu, toda velika po športnih uspehih. O Švedih ni nobenega dvoma, da igrajo izvrsten nogomet; pred 14 dnevi so želi splošno pohvalo v berlinskem olimpijskem stadionu, ko so obvladali znamenito Herbergerjevo enajstoro. Pred letom so odpravili tudi Dancv v Kopenhagenu s 3:0. O švedskem športu smo napisali kaj več že o priložnosti, ko so gostovali v Berlinu, tokrat pa bomo skušali odgrniti zaveso in pogledati v tradicijo telesne kulture na Danekem.

Klobuk dolepred športniki malih narodov na severu! To ne velja le za Švede, Norvežane in Fince, pač pa tudi po vsej pravici za Dancv. Bili so med prvimi na evropski celine, ki so začeli igrati nogomet in so želi uspehe že v 19. stoletju, ko pri nas še pojma nismo imeli o priljubljeni borbi z usnjato žogo. Danski šport je dal izvrstne nogometaše, takhoatlete, kolesarje in dvigalce bremen. Imajo pa Danci v svojem športu tudi vrhove, kakršnih je le malo med velikimi narodi. To, kar je za Švede Gunder Haegg, za Fince Nurmi, za Norvežane Birger Ruud, je za Dancv čudovita povodna deklica Ragnhilda Hveger, ki je edinstven pojav v plavalnem športu. Veakemu šolarju je znano, da je postavila v crawlu čez 40 svetovnih rekordov.

Preden so se Danci ogreli za šport, so imeli cvetočo telesno kulturo. Komaj je izdal Guts Muths svojo prvo knjigo o gimnastiki, ee je našel na Danskem pastor V. K. Hjort, ki jo je prevedel leta 1799. »Zdravje duha in zdravje telesa« je postalo geslo danekih šolnikov že v začetku preteklega stoletja. V istem letu, ko so dobili Danci prvi učbenik za telesno vzgojo, ee je pojavil tudi prvi telovadni učitelj. To je bil sabljac F. Nachtegall. Leta 1799. je ustanovil prvi inštitut za gimnastiko. V prvem letu ee je prijavilo samo 25 učencev, kmalu za tem pa je imel že toliko prištevov, da jih je komaj zmogel poučevati. Povabili so ga tudi v privatne šole, kjer je uvedel kot prvi pouk v telesni vzgoji.

V pidihi petih letih so dobili Danci vse tisto, za kar ee se morali boriti športniki v svetu celo stoletje. Na nerazumevanje je naletel Nachtegall samo na univerzi, ki je leta 1803. odklonila njegov predlog za uvedbo telesne vzgoje na visoko šolo. Ko je Kralj Friderik VI. obiskal Nachtegallov inštitut za telesno vzgojo, se je toliko navdušil za njegovo udejstvovanje, da ga je odlikoval s častjo profesorja in mu zaupal vodstvo vojaškega zavoda za telesno vzgojo. Danci so bili torej prvi v svetu, ki so uvedli telesno vzgojo v šole in ki so imeli že leta 1804. svojo vojaško telovadno ustanovo.

Ko se je začel svet navduševati za moderno športno gibanje, je bilo na Danekem že vse pripravljeno: med ljudstvom je bilo veliko razumevanja zanj, šole so bile preskrbljene z lepimi telovadnicami in obširnimi igrišči, telovadni učitelji pa so tekmovali med seboj, kdo bo prei obogatel svoje stare učne metode z novimi pridobitvami.

Posebno značilna pojava za danek razmere je tudi pri nas znani J. P. Müller, ki je izdal leta 1904. svojo slovit sistem sobne gimnastike. Prvo izdajo njegove knjige (2000 izvodov) so razgrabili v 4 dneh, naslednji 2 izdaji po 4000 izvodov pa sta pošli v enem samem mesecu. Müllerjevo gimnastiko, v kateri se zrcalijo sadovi 100 letnih izkušenj na Danskem, so prevedli na najrazličnejše jezike in je šla v 100.000 izvodih v svet kot pripevek Dancv k bolj zdravemu načinu življenja omikanege človeštva. Za Müllerjem se je pojavil še Niels Bukh s svoj kmečko ali »talno telovadbo«. Tudi Bukh je želi velike uspehe v svetu in je obogatil s svojo metodo telovadbe brez orodja telesno vzgojo drugih narodov.

Primer Danske je pač zgovoren dokaz za to, da je potrebno 100 letno delo na široko in globoko, prav posebno pa med šolsko mladino, da se lahko tudi številčno majhen narod uvrsti med športne zmagovalce.

Čevljar SKRJANEC

NEKOČ JE ŽIVEL PREBRISAN ČEVLJAR, KI MU JE BILO IME SKRJANEC. BIL JE V SVOJEM POSLU TAK MOJSTER, DA MALO TAKIH. VEDNO JE BIL DOBRE VOLJE TER JE PRI DELU ŽVIZGAL, DA SO GA VSI RADI POSLUŠALI.

BLIZU NJEGA PA JE ŽIVEL DRUG ČEVLJAR Z IMENOM ZDREGA. DELATI NI ZNAL KAJ PRIDA IN TUDI NE POCENI. NJEGOVI NAROCNIKI SO GA PUSTILI IN PREŠLI K SKRJANCU. ZATO JE SKLENIL, DA SE SKRJANCA ZNEBI ZA VSAKO CENO

Električni kuhalnik

na dve plošči, prodam. Hirska 18. (Fuke). 1

Singer šivalni stroj

nov, pogrešljiv, prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 5390.

Trgovsko trvdko

agencijo s 3 pisarniški-mi, moderno opremljenimi in stranskimi prostori (komfort, elektrika, plin, 2 telefona, vodovod, »amin, zidna blagajna etc.) v strogem centru mesta (neposredna bližina glavne pošte), zelo ugodno prodamo zaradi odselitve. Prostorji so idealno preurejeni za agencijo ali slično podjetje. Najemnina zelo nizka — stalnost. Odstopnine ni, plačate samo stroške renoviranja in inventar (55.000 lir) — Samo resne ponudbe pod »Ekstencija 1943« na upravo »Slovenca« št. 5396. 1

Podgane

voluharje in miši zanesljivo uniči inženir Prezelj »Mikrotan«, Ljubljana, Wolfova ul. 3, telefon 34-73. 1

Plohe, lantene, gaš, apno

in razni gradbeni in ključni gradbeni material je naprodaj od 9 do 12. »Tehna«, Šmartinska cesta 64. 1

Strešno lepenko

domačega izdelka, vse debelosti — dobavlja Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ul. 22. Tel. 25-13

Kislo zelje

ново, prvovrstno, po dnevnici ceni se dobi vsako zaželjeno količino pri ERKLAVC GUSTAV Ljubljana, Povšetova 47.

Nove in rabljene vreče

ter juto staro in novo dobite najceneje pri Grebencu, Sv. Petra cesta št. 23. 1

Več spalnic

lepo pleskanih in več dobro ohranjenega pohištva, ugodno prodajo trgovina »Ogled«, Mestni trg št. 3. 1

Spalnico

iz trdega lesa ali samo posteljo z žimnico, prodam. Cigaletova ul. 3-IV. desno. 1

Perutnino

zajedajo uš. Uničuje jih »PERUTNIN«, Inž. Prezelj, Wolfova ul. 3. 1

Kislo zelje

za vekladiščenje v sodih raznih velikosti se dobi na Sv. Petra cesti št. 81. dvorišče. 1

Ročni voziček

na dve kolesi, prodam. Dolinar, Poljanska c. 3. 1

Dobro ohranjen pianino

prodam. Cena 4200 lir. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 5427. 1

Otroški voziček

globok, prodam, Močnikova 13. 1

Biljard

dam na procenat ali prodam zaradi pomanjkanja prostora. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 5412.

Pisalni stroj

»Remington«, novejšega modela, zadržano brezhiben, poceni prodam. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 5438. (1)

Cepilna smola

strokovno sestavljena in preizkušena. Ing. Prezelj, Wolfova ulica št. 3. 1

Železen štedilnik in peči

različne, po zelo nizki ceni naprodaj. »Merkur«, Puharjeva št. 6. (1)

Železobetonsko blagajno

»skoraj popolnoma novo, visoko 1,60 m, široko 65 cm, z dvema tresorjema, absolutno varna proti vplomu in požaru, prodamo zelo poceni. Gero-vac, Kolodvorska ul. 8. (1)

Kuhalnik, električen

na dve plošči, najmodernejše oblike, ugodno prodam. Simandl, Keranikova 11. (1)

Kratek klavir

in pianino Fester, zelo ugodno prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod 5449.

Zidna opeka

8000 kom. bo prodana na javni dražbi 5. oktobra ob 2 popoldni v Javornikovi ulici, poleg pivovarne Union. (1)

Kupimo

Gramofon in plošče

dobro ohranjene ali pa v neuporabnem stanju kupuje in plača najvišje dnevne cene »Everest«, Prešernova ul. 44. (k)

Stroj za krpanje vreč

kupim. — Alojz Grebenc, Sv. Petra cesta 33.

Smrekovo čreslo

lepo, zdravo, suho in jezičce — kupi vsako količino usnjarna J. Lavrič, št. Vid pri Stični - Ljubljana

Divji kostanj

60 cent. kg. — Zelišča in zelenjave ter suhe in sveže gobe ugodno prodajo pri »ALFA«, Vidov-danska cesta št. 18. k

Kupimo otroške vozičke

športne in globoke. — Trgovina »Ogled«, Mestni trg 3. k

Visoke omare

ter drugo snažno in dobro ohranjeno pohištvo kupi takoj trgovina »Ogled«, Mestni trg 3. k

Staro pohištvo

madrace, odeje, obleke, tudi starinsko, starinske slike, ure, preproge, porcelan itd., stalno kupuje Golob Marija, Gallusova nabrežje 29. (k)

Divji kostanj

po 65 cent. kupuje skladiščenik na dvorišču gostilne »Figovec«, (k)

Perzijsko preprogo

kupim brez posredovalcev. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Oriental-ska preproga« št. 5430. (k)

Kupujem suhe gobe

in plačujem po najvišjih cenah. — R. Višnjavec, Florjanska 37, Ljubljana. (k)

Pozor gospodinje!

Novost za vas je praktična stiskalnica za perilo, ki iz njega takoj iztisne vso umazanost, ga ne kvari, ker ga ni treba ožemati, ter je perilo v nekaj minutah suho. — Z izmenjavo lesenega koša pa je istočasno uporabljiva kot stiskalnica za sadje ter vse vrste pasiranja v gospodinjstvu. Zahtevajte jo v vseh trgovinah z železnino.

ISTITUTO CONVITTO „G. MARCONI“

VENEZIA

Campo S. M. Formosa 5866, tel. 23051

Ricevono iscrizioni anno scolastico 1942-43. Ginnasio (4.0 e 5.0). Liceo classico e scientifico — Istituto tecnico inferiore (4.0) e superiore per ragioniere e geometri — Istituto magistrale inferiore (4.0) e superiore — Preparazione licenza Scuola Media. — Possibilità guadagnare anno. Convitto — Semiprevittito — Esternato — Doppia scuola — Accoglimento anche studenti di Scuole Regie — Programma a richiesta.

Sprejemajo se vpisi za

šolsko leto 1942-1943 za gimnazijo 4. in 5. klasični in znanstveni tečaj — Niklo (4.) in visjo zemljemsko izobrazbo — nile (4.) in visjo nelteljišče — Priprava za maturu srednje šole. Možnost prekočiti šolsko leto.

Konvikt — Podkonvikt —

Eksternat — Nadzor po pouku — Sprejemajo se tudi dijaki Kraljevih šol — Na zahtevo program.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.30

Komu gre prednost: poklicu ali ženi?

Na razpotju Isa Pola, Rossano Brazzi, Filippo Scelzo itd. KINO UNION - TEL. 22-21

Ne zamudite posetiti prekrasno

Walt Disneyjevo umetnino Sneguljčica Film za staro in mlado! KINO MATICA - TEL. 22-41

Eden najlepših pastolor-kih filmov

iz afriške džungle „Senza cielo“ - „Brez obzorja“ Odlični umetniki: Isa Miranda in Fausto Giachetti Predstave danes samo ob 14.30, 16.30 in 18.30 Priporočamo nakup vstopnic v predprodaji KINO SLOGA - TEL. 27-30

Pretresljiva socialna drama

Na ulicah velemezia CHARLES LAUGHTON vlogi pocestnega muzikanta Poezija mladostne ljubezni Ljubezni želine Anne Shirley - Nad Grey Predstave: delavnik ob 17.30, nedelja ob 14.30 in 17 KINO KODELJEV TEL. 41-64

Dijaki

Sprejemem dijaka

z vso oskrbo, instrukcijo, kopalnico, 3 minute od III. r. »Imn. Ipavčeva ulica 2. Mesečina po dogovoru.

Obrt

Pozor stavbeniki in

hišni posestniki! Dobavljam, polagam in stružim stare parkete.

Josip Brlec

Kolodvorska 28, Ljubljana

Šivalni stroji

Najboljše šivalne stroje

dobite pri znani trvdki IVAN JAX in SIN, Via Bleiweisova 36 (Tyrševa)

U najem

Delavnico

ozitoma skladišče, takoj oddam. Sever, Florjanska ulica 9. n

Mizarsko delavnico

po možnosti s stroji — vzamem v najem. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Dober plačnik« 5439. (n)

Sobe

Oddajo:

Opremljeno sobo

in kuhinjo oddam brezplačno gospodu, ki bi mi zjutraj pomagal pri delu. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 5393.

Sobo v centru

oddam. Naslov v upravi »Slovenca« pod 5425. s

Istejo:

Prazno sobo

ali garzoniero išče samostojna uradnica. Ponudbe pod »Solidna 5420« na upravo »Slovenca«.

Akademik

išče mirno sobo pod cennejšimi pogoji. Naslov v upravi »Slov.« pod 5001.

Prazno sobo

po možnosti z delno hranilo išče uradnik. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Stalen plačnik« 5445.

Pozor gospodinje!

Novost za vas je praktična stiskalnica za perilo, ki iz njega takoj iztisne vso umazanost, ga ne kvari, ker ga ni treba ožemati, ter je perilo v nekaj minutah suho. — Z izmenjavo lesenega koša pa je istočasno uporabljiva kot stiskalnica za sadje ter vse vrste pasiranja v gospodinjstvu. Zahtevajte jo v vseh trgovinah z železnino.

ISTITUTO CONVITTO „G. MARCONI“

VENEZIA

Campo S. M. Formosa 5866, tel. 23051

Ricevono iscrizioni anno scolastico 1942-43. Ginnasio (4.0 e 5.0). Liceo classico e scientifico — Istituto tecnico inferiore (4.0) e superiore per ragioniere e geometri — Istituto magistrale inferiore (4.0) e superiore — Preparazione licenza Scuola Media. — Possibilità guadagnare anno. Convitto — Semiprevittito — Esternato — Doppia scuola — Accoglimento anche studenti di Scuole Regie — Programma a richiesta.

Sprejemajo se vpisi za

šolsko leto 1942-1943 za gimnazijo 4. in 5. klasični in znanstveni tečaj — Niklo (4.) in visjo zemljemsko izobrazbo — nile (4.) in visjo nelteljišče — Priprava za maturu srednje šole. Možnost prekočiti šolsko leto.

Konvikt — Podkonvikt —

Eksternat — Nadzor po pouku — Sprejemajo se tudi dijaki Kraljevih šol — Na zahtevo program.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.30

Komu gre prednost: poklicu ali ženi?

Na razpotju Isa Pola, Rossano Brazzi, Filippo Scelzo itd. KINO UNION - TEL. 22-21

Ne zamudite posetiti prekrasno

Walt Disneyjevo umetnino Sneguljčica Film za staro in mlado! KINO MATICA - TEL. 22-41

Eden najlepših pastolor-kih filmov

iz afriške džungle „Senza cielo“ - „Brez obzorja“ Odlični umetniki: Isa Miranda in Fausto Giachetti Predstave danes samo ob 14.30, 16.30 in 18.30 Priporočamo nakup vstopnic v predprodaji KINO SLOGA - TEL. 27-30

Pretresljiva socialna drama

Na ulicah velemezia CHARLES LAUGHTON vlogi pocestnega muzikanta Poezija mladostne ljubezni Ljubezni želine Anne Shirley - Nad Grey Predstave: delavnik ob 17.30, nedelja ob 14.30 in 17 KINO KODELJEV TEL. 41-64

Pouk

Italijansčino, nemščino

korespondenco, poučujem; tudi začetnike(-ce). Posebne ure za obiskovalce jezikovnih tečajev in privatist v vseh srednješolskih predmetih. — Vrhovčeva 12, visoko pritličje, levo (pri kavarni Taboř). u

Posestva

Kupim ca 4000 m²

parceliranega zemljišča v industrijske namene. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Industrija« 5441. (k)

Prodaj hišico

3 sobice, kuhinja, pritličje in 450 m² vrta. Cena: 70.000 lir. Naslov: Poštna hranilnica, vratar.

Filatelija

Filatelisti pozor!

Potiskajte in uverili se boste, da najugodnejše vnovčite ali kupite znamke vseh držav kakor tudi »JOL« albume in vse filatelistične potrebščine v Knjigarni Janez Dolzan, Ljubljana, Stritarjeva 6. Tel. 44-24.

Objave

Naročila za razne trvdke

bi sprejemala trgovina v centru mesta. Oddaljeni trgovci in obrtniki bodo imeli velik uspeh, ako pijejo na upravo »Slovenca« pod »Telefon« 5359.

Opominjam

in prosim tistega gospoda, ki je pred tremi tedni nakupoval starinske predmete, če je mogoče v hitrostni pozabljivosti odnesel od kompletne damske garniture z metalom okovano ter pozlačeno broško, okraseno z velikim češkim kamnom akvamarinom. Ker je sama zanj brez pomena, naj mi jo takoj vrne, sicer bo uredilo zadevo sodišče. o

Mizarji lesne industrije!

Univerzalne mizarske stroje, liste za tračne žage, krožne žage, venci-janke in polnojarmenike ter orodje za rezkalne stroje, nudim iz zaloga. Obenem pa sporočam, da sem PRESELI svojo trgovino iz Franciskanske ulice v Šiško (postaja cestne železnice pri »Stari šol« — policija). DOVŽAN IVAN, Ljubljana — Šiška, Galetova ulica št. 4.

Živali

Lepo švicarsko kozo

staro eno leto, prodam.

SPISAL DR. J. SKET

Miklova Zala

RAJČE. GODEC

482

Ko je divja druhal ubila Marka, je planila na ubogo Zala. Toda ta se vrže v penečo Donavo, ki jo začne nesti s svojim tekom. Preganjanci čakajo nekaj časa, potem pa se tudi strmoglavijo v valove. Toda Bog je hotel, da se je Zala rešila iz vode, njeni preganjanci pa so utonili in našli grob v globini reke, v hladnem vodovju.

483

V Svetnah v Rožni dolini pa so tedaj delali velike priprave za imenitno ženitovanje. Ženila sta se Mirko, gospodar na velikem Serajnikovem domu, in Almira, bogata hči Tresoglavova. Odkar je sivi oče Serajnik zatisnil oči, ni nihče več nasprotoval tej poroki in zvezi. Zaliko, nesrečno Mirkovo nevesto so že davno nehali objokovati kot mrtvo. Saj je minulo že sedem let.

484

Almira pa je tudi znala skrbeti za to, da ni prišlo njeno izdajstvo v zadnjem turškem boju na svetlo. Vsem se je znala prikupiti. Mladeničem se je dobrikala kakor prej, starim jezičnim babam pa je zavezala jezik s tem, da jim je pri vsaki priliki poklanjala majhne darove. In tako se je vas polagoma sprijaznila s tujko ter jo imela celo v čistih.

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani

Telefon 2057, 2979 — izvršuje vse bančne posle po najugodnejših pogojih. Izdaja cirkularne čeke — Telefon 2057, 2979

Po Vaši želji Vam izdela KNJIGOVEZNICA Ljudske tiskarne v Ljubljani

Kopitarjeva 6/II

v svoji čitalnici razne poslovne knjige, ako niso že v zalogi. Istotako izvrši tudi vsa druga knjigoveška dela posebno razne vezave od preprostih do razkošnih oblik.

Posebni oddelki za izdelovanje damskih torbic, pasov, denarnic in drugega usnjenege galanterijskega blaga Vam nudi te predmete vedno v lepih, modernih fazonah.

CENE SKRAJNO NIZKE. POSLUŽITE SE!

Glasba

Klarinet

rabljen, v dobrem stanju, kupim. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod šifro: »Klarinet, 5334«. S

Pohištvo

Modroce

patentne posteljne mreže, otomane, moderne kauče in fotelje nudi solidno in po nizki ceni

Rudolf Radovan

tapetnik

Ljubljana, Mestni trg 13

Spalnica, moderna

turnirana orehova korenina, napredaj po nizki ceni. Pogleda se lahko tudi v nedeljo dopoldne. Mizarstvo Artnak Josip, Jenkova 7. S

Samska soba in spalnica

zelo lepa s kaučem in foteljem, malo rabljeno, zaradi selitve za zelo nizko ceno, kauč tudi ev. posebej napredaj. »Mer-kur«, Puharjeva ulica 6. S

Pohištvo

predvsem omare za obleko in mize vzamem v najem proti primerni odškodnini. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Posodim pohištvo« 5461. S

Vajenci

Učbenica

za krojaško obrt sprejem. Modni salon Slapar Oroslav, Smartinska 8

Razno

»Čistimadeža«

je najboljšo sredstvo za čiščenje madežev na oblekah in vseh tkaninah. Poskusite in boste zadovoljni. »Čistimadeža« dobite v vseh trgovinah in drogerijah. Glavna zaloga: »Petronafta«, Ljubljana, Bleiweisova (Tyrševa) c. št. 35 a. S

Prevode

v italijansko in nemško ter obratno izvršuje zaprišezni sodni tolmač Pintar, Cigaletova št. 1 (poleg sodišča). S

Umrla je najina preljuba mama, gospa

Uršula Bučar roj. Kunej

vdova po nadpregledniku finančne kontrole

K večnemu počitku jo bomo spremili v nedeljo, 4. okt. 1942, ob 5 popoldne z Zal, iz kapele sv. Krištofa na pokopališče k Sv. Križu v rodbinski grob.

Ljubljana, 2. oktobra 1942.

Vekoslav, sin — Angela, hči

Umrli je gospod

Jožef Koren

naš dolgoletni služitelj

Zvestega uslužbenca bomo ohranili v častnem spominu!

V Ljubljani, 2. okt. 1942.

Uprava Znanstvene banke v Ljubljani

Zahvala

— Vsem, ki ste na kakršen koli način počastili spomin naše ljubljene mame, gospe

Marije Pauer

izrekamo našo iskreno srčno zahvalo. — Maša zadušnica bo brana v torek, 6. oktobra ob 8 zjutraj v cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, 4. oktobra 1942.

Žalujoči otroci

Žimo za modroce

kupite najceneje po oblastveno odobrenih cenah pri tvrdki

„ŽIMA“

JAGER MILAN, mehanična predilnica žirne — Lastna predilnica: Fužine tel. 20-45 — Trgovina: Sv. Petra c. 17, tel. 20-42

A. Fogazzaro:

3

Palača ob jezeru

s celo vrsto vpljivosti, ki so bile sicer precej nerodne, ki pa niso našle pri molčečem gostu mnogo odziva. Nato je začel govoriti o splošnih stvareh. Govoril je o Italiji, kot človek, ki je videl mnogo dežel in mnogo mest, ki dobro poznajo ljudi in sedanje razmere, ki mirno pre-voja ljudi in stvari na nenavaden in nov način, ki morda ni popolnoma točen, ki pa na nepoučene ljudi naredi močan vtis. Nikakor pa ni bil skeptičen, kakor so po navadi tisti, ki mnogo potujejo, niti brezčuten za nenavadne stvari. Ravno nasprotno. Njegov govor je bil prepleten z vzkliki občudovanja. Gost mu je brez dvoma moral biti nenavadno simpatičen, da je bil tako zgovoren, čeprav je ta ostal molčeč in je njegovo vedenje bilo skoraj prezetno. Tajnik ga je gledal z vedno bolj neznimi in ljubeznivimi pogledi; silil ga je, naj si postreže s tem ali onim, skušal je biti celo domač in mu stavljati razna vprašanja, da bi ga na ta način prisilil, da bi pretrgal svoj trdovraten molk.

»Kaj pa govorijo v Milanu o Otonu Ve-likem?« je nenadoma vprašal, se naslonil na naslanjalo stola in uprl obe roki, v katerih je držal nož in vilice, ob mizo.

Ko je videl tujčovo začudenje, je bruhnil v glasen smeh.

»Hotel sem reči o Bismarku,« je pristavil na to, izgovorivši ime Bismark s polnim grlom in z nenavadnim užitkom, kakor da bi mu ta

beseda med tolikimi italijanskimi, prinesla ne- kako olajšanje, kakor da bi zavel svež zrak z njegove domovine.

Znameniti grof v tej poletni noči leta 1854. še zdaleka ni bil na višku svoje slave. Njegov rojak pa je začel govoriti o njem, ne da bi čakal na tujčev odgovor. Govoril je celih deset minut ognjevit in z občudovanjem, kateremu se je pridruževalo sovraštvo in strah.

»V Evropi menijo, da je blaženec,« je zaključil. »Pri Bogu... Wir haben sechs und dreissig Herren, gospod. Se košček te postvri? Šest in trideset gospodarjev imamo. Videli bo- mo, kaj bo čez deset let. Ali ste kdaj pili Johannisberg? Sramota je za tega človeka, da se najboljšje vino sveta prideluje v Nemčiji, a da ni podanik njenega kralja. On gotovo tega ne bo dolgo trpel.«

»Oh!« je vzkliknil zgovorni tajnik, se po- grabil za glavo in si šel s prsti skozi lase. »Oh ta Johannisberg! Oh!« Smehljaje je sti- skal bleščeči očesi, kakor da bi okušal nektar, po katerem je hrepenel. »Če kdo odpre stekle- nico Johannisberga, se vonj razširi po vsej sobi. Želite še en kozarec, gospod? Je samo Sassella in nima nič več duha, kakor če bi bila sama voda, a kot italijansko vino lahko še kar gre. Oprostite, če sem preveč odkritostčen. V Italiji vina ne znajo delati in tudi ne piti.«

»Tudi ne piti?«

»O ne, tudi piti ga ne znajo.

Wenig nur verdient den Magen Und zu viel erhitzt das Haupt.

Poznate moj jezik? Ne? Dobro. Ti verzi so Goethejevi. Po naše bi se reklo: »Malo pokvari želodec, preveč pa razgreje glavo.« Italijani

ali se upijajo ali pa pijejo vodo. Preti- ravam, gospod, pretiravam. Kdor spi je eno samo steklenico na dan, je toliko, kakor da bi pil vodo. Najbolj modri ga pijejo za zdravje želodca, nihče pa ne zdravje srca. Smejete se? Vsi bi morali piti, da bi postali veseli. Nihče pa bi ne smel piti toliko, da bi zgubil pamet. Vino je večna mladost. Dokler bom živ, hočem imeti vsaj nekaj ur na dan samo dvajset let. Nikdar pa jih ne bom imel deset. V tem je razlika.«

Iskreči se Sassella je medtem tekkel iz ste- klenic in tajnikova leta so se oddaljevala: z njegovega starega hrbta so odletela po štri in štri skupaj. Njegova ramena so se samozavestno vzravnila in starec se je spremenil naj- prej v zrelega moža, nato pa v čvrstega mlade- niča. Iskreči se Sassella je tekkel še vedno. Prišla je srečna doba hipnih izbruhov ljubezni, ginjenosti in slepega prijateljstva. Tajnik je iztegnil roke in brado proti tovarišu, ki je bil še vedno samo vase zaprt in molčeč, pograbil njegovo roko z obema svojima in mu jo krep- ko stisnil.

»Gospod, vendar si ne bova ostala tuja, ko pa sva si delila kruh in vino? Gospod grof mi je povedal vaše ime, a sem ga že pozabil.«

»Konrad Silla,« je odvrnil mladenič.

»Silla, ah, Silla, prav. Upam, da ne boste na svoj seznam izgnancev napisali imena An- dreas Gotthold Steinegge iz Nassaua, izključen iz svojega kroga, ker je preveč ljubil vino, iz družine, ker je preveč ljubil ženske, iz domo- vine, ker je preveč ljubil svobodo. Veste, go- spod Silla, to zadnje je bila norost. Zdaj bi nil že Kammerrath v Nassau kakor moj oče ali

pa polkovnik kakor moj ničvredni brat. A pro- stost, die Freiheit, razumete? Ta beseda je pnevmatična.

»Oh, seveda. Ali ne veste? Res je to ne- koliko težko. Imamo, dragi prijatelj, gospod Silla, algebrične, mehanične in pnevmatične besede. Razložiti vam hočem to, kar mi je povedal nek prijatelj iz Wiesbadena, ki so ga leta 1848. ustrelili prokleti Prusi. Algebrične besede prihajajo iz možganov in so znaki enačbe med osebkom in objektom. Mehanične besede tvorijo jezik kot potrebne člene govora. Pnevmatične besede pa prihajajo že popolne iz pljuč, zvenijo kakor glasbila: nihče ne ve, kaj pomenijo in upijajo ljudi. Če bi se namesto Freiheit, namesto besede svobode, ra- bil drug izraz, ki bi imel vsaj deset zlogov, koliko junakov in koliko norcev bi bilo manj! Poslušajte, dragi mladenič, star sem, sam in brez denarja, morda bom poginil na cesti ka- kor pes; a če bi mi to noč rekli: Steinegge, alter Kerl, hočeš biti podložen? Postal boš Kammerrath v Nassau, vrnil se boš lahko na svoj dom in zopet videl hčerko, ki je nisi videl že dvajset let. Star norec sem in zato bi rekel: Ne, za Boga! Živela svoboda!«

Z vsi močjo je udaril po mizi. Puhal je skozi nos z zaprtimi usti.

Izvrstnok! je vzkliknil Silla, ki so ga star- čeve besede nehote ganile. »Rad bi bil tak star norec, kakršen ste vi.«

»Oh, ne, ne! Nikar si tega ne želite! Ni- kar ne govorite tega zdaj pri večerji! Treba je vedeti, koliko stane to, da zaključite: Živela svoboda! in koliko vrednost ima. Oh! Ne govo- riva več o teh stvareh.«